

EFLÂTUN

M E N O N

MENON

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

YUNAN KLÂSİKLERİ: 24

M E N O N

MENON

Eski Yunanlılardan beri milletlerin sanat ve fikir hayatında meydana getirdikleri şaheserleri dilimize çevirmek, Türk milletinin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek istiyenlere en kıymetli vasıtayı hazırlamaktır. Edebiyatımızda, sanatlarımızda ve fikirlerimizde istediğimiz yüksekliği ve genişliği bol yardımcı vasıtalar içinde yetişmiş olanlardan beklemek, tabû yoldur. Bu sebeple tercüme külliyyatının kültürümüze büyük hizmetler yapacağına inanıyoruz.

1-8-1941

İSMET İNÖNÜ

EFLÂTUN

M E N O N

MENON

Psikoloji ve Eđitibilim Öğretmenlerinden Adnan
CEMGİL tarafından tercüme edilmiştir.

MAARİF MATBAASI — 1942

Bu eser, Psikoloji ve Eđitbilim đretmenlerinden Adnan CEMCİL tarafından, Alfred Croiset - Louis Bodin'in Fransızca tercümesinden çevrilmiş, E. Chambry'nin Fransızca, Jowett'in İngilizce, O. Apelt'in Almanca tercümeleriyle karşılaştırılmış, aşağıdaki zatlar tarafından da görölmüştür: Nusret HIZIR, Dil ve Tarih - Cođrafya Fakóltesi doğentlerinden; Suat SINANOđLU, Dil ve Tarih Cođrafya Fakóltesi asistanlarından; İrfan ŐAHINBAŐ, Dil ve Tarih - Cođrafya Fakóltesi doğentlerinden.

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, İnsan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihnin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bilmekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en sillinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisî demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk İrfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların hımmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususî teşebbüslerin gayretli ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiç bir Türk okuru için mümkün olamayacaktır. 23-Haziran-1941

Maarif Vekili
Hasan - Âli YÜCEL

Eski Yunan has isimlerinin yazılışı hakkında not

Yunan eserlerinin tercümesinde tanrı, insan ve memleket isimlerini, asıllarındaki imlâya uygun bir surette yazmağı muvafık bulduk; bunun için de bugün Avrupa milletlerinin hemen hepsinde kullanılan *transcription* usulünü aldık. Yunancanın her harfi, aşağıdaki cetvelde gösterildiği gibi, tek veya çift harfle karşılanmıştır. *Th* ve *kh* gibi çift harfleri kullanmağa lüzum vardı; çünkü Yunancanın Θ sını da, T sunu da *t* ile göstere-meddik, ikisini ayırmak zaruri idi. χ için de sadece *h* harfini alsaydık Yunancada sesli harflerin önüne bazan gelen ' işaretini ile karışması kabildi.

Ph çift harfine gelince, Yunancanın Φ harfini Avrupalılar öteden beri böyle gösterirler; vaktiyle Romalılar da öyle göstermişlerdir; demek ki o harfin telâffuzu Romalıların *f* harfinin telâffuzuna tamamiyle uymuyormuş.

Romalılar ve bugünkü Avrupa milletleri Yunancanın Ξ harfini de *x* ile gösterirler; fakat *x* harfi bizim alfabemizde yoktur: onun için bunun yerine *ks* çift harfini kullanmağı daha münasip bulduk.

Yunanca isimlerde *y* harfi sessiz değil, sesli harftir ve Yunancanın Υ harfini gösterir; \ddot{u} okunması lâzımdır. Mamafih bu telâffuz mutlak değildir; bugünkü Yunanlılar onu *i* okumaktadırlar.

Çift sesli harfleri de gene çift olarak gösterdik. Ancak (ov) yerine yalnız bir *u* koyduk; bu, şimdiki milletler arası *transcription*'da da böyledir.

A	A	H	E	N	N	T	T
B	B	Θ	Th	Ξ	Ks	Y	Y
Γ	G	I	İ	O	O	Φ	Ph
Δ	D	K	K	Π	P	X	Kh
E	E	Λ	L	P	R	Ψ	Ps
Z	Z	M	M	Σ	S	Ω	O

MENON

KONUŐANLAR:

MENON

SOKRATES

Bir Köle

ANYTOS

MENON. — Bana söyler misin Sokrates, erdem öğrenmekle mi yoksa erdemli yaşamakla mı elde edilir? Yoksa öğrenmekle, yaşamakla değil de doğuştan veya başka sebeplerden mi geliyor? 70

SOKRATES. — Şimdiye kadar Thessalialılar, Hellas'ta, binicilikteki ustalıklarıyla, zenginlikleriyle ün salmışlar, beğenilmişlerdi, Menon; ama bugün bana öyle geliyor ki onlar, hele senin dostun Aristippos'un yurttaşları Larissalılar, bilgelikleri ile de anılmaktadırlar. Siz bunu Gorgias'a borçlusunuz. O Larissa'ya geldiği zaman, içlerinde senin dostun Aristippos'la Thessalia'nın öteki ileri gelenleri bulunan Aleuade'lerin başları, bilgeliğine gönülden vurulmuşlardı; Gorgias sizi her soruya güvenle serbestçe cevap vermeğe alıştırmıştı, öyle ki, onun da, bütün bilginlerin de yaptığı gibi, size baş vuran herhangi bir Hellaslı'nın her sorduğuna cevap vermekten kaçınmazsınız. e

Burada ise bunun tam tersi oldu, Menon. Bilmem nasıl bir kurutucu tesir altında kaldı da 71
bilgelik bizi bırakıp sizin illere göçetti. — Eğer

burada birine, bana sorduğunu soracak olsan, sana gülecek; herkesten alacağın cevap şu olacak: «Yabancı, doğrusu, erdemini öğrenmekle mi yoksa başka türlü mü elde edildiğini bilir diye düşünmekle bana şeref vermiş oluyorsun. Ama gel gelelim onun öğrenilip öğrenilemeyeceğini bilmek şöyle dursun, ne olduğundan bile haberim yok.»

- b** İşte benim halim de tıpkı böyle, Menon, bu konuda ben de yurtdaşlarım kadar zavallıyım; erdemini ne olduğuna dair hiçbir fikrim bulunmamasına kızıyorum. Ne olduğunu bilmeden, onu elde etmenin yolu nedir nasıl bilebilirim? Menon'un kim olduğunu bilmeden güzel mi, zengin mi, asil midir, yoksa bunların tam tersi midir, nasıl bilebilirim?

Sence böyle bir şey olur mu?

- c** *MENON*. — Elbette olmaz. Yalnız sana şunu sormak istiyorum, Sokrates; erdemini ne olduğunu gerçekten biliyor musun? Yurtdaşlarıma senin hesabına söyleyeceğim şey bu mu olacak?

SOKRATES. — Yalnız bu değil, Menon, fazla olarak şunu da söyle ki şimdiye kadar bunu bilene rasladığımı da hatırlamıyorum.

MENON. — Nasıl, buraya geldiği zaman Gorgias'ı görmemiş mi idin?

SOKRATES. — Gördüm tabii.

MENON. — Peki, sence o da mı erdemini ne olduğunu bilmiyor?

SOKRATES. — Hafızama çok güvenim yok, Menon, bunun için sana o zaman ne düşünmüştüm, söyleyemeyeceğim. Belki Gorgias erdemini ne olduğunu biliyordu. Belki sen de onun bu mesele üzerinde neler söylediğini biliyorsun. Böyle ise bana onun sözlerini hatırlat; istersen, sen kendi düşüncelerini söyle. Her halde onunla bir fikirdesindir?

MENON. — Doğru.

SOKRATES. — Gorgias'ı bırakalım. Hem burada da değil, ama sen Menon, tanrıları seversen, bana erdemini ne olduğunu söyle. Konuş, benden bu lütfü esirgeme. Eğer, Gorgias'ın da senin de erdemini ne olduğunu bildiğinizi gösterebilirsen, şimdiye kadar bunu bilene raslamadığımı söylediğim halde, yanlışımı öğrenerek mesut olacağım.

MENON. — Sana cevap vermek güç değil, Sokrates. Senin öğrenmek istediğin, bir erkeğin erdemi ise, bu onun devlet işlerini iyi çevirebilmesi, bunda da dostlarına faydalı olması, düşmanlarına zarar vermesi, kendisini de her türlü zarardan koruyabilmesidir. Bir kadının erdeminden ne anlaşılacağını soruyorsan, buna da cevap vermek güç olmayacak. Bir kadının erdemi, evinin

72 işlerini iyi çevirmesi, evin düzenini sağlaması, kocasına itaat etmesidir. Bundan başka, kız olsun, erkek olsun, çocuklara göre bir erdem olduğu gibi, köle olsun, hür olsun, ihtiyarlara göre de bir erdem vardır. Birçok erdem çeşitleri daha var ki bunların ne olduğunu söylemek güç bir şey değil: her çeşit eylem için, her yaş için bizim her birimiz için ayrı ayrı birer erdem vardır. Bence kötülükte de böyledir, Sokrates.

SOKRATES. — Gerçekten çok bahtlı imişim Menon: ben tek bir erdem ararken, sen karşıma bir arı sürüsü kadar erdemle çıkıyorsun. Şimdi bu benzetişin üstünde durarak diyelim ki senden bir arının özünde ne olduğu soruluyor, b sen de buna çeşit çeşit arılar vardır diye cevap veriyorsun; sorarım sana: biribirinden ayrı birçok arı çeşidi vardır derken, bunların biribirinden arı olmak bakımından mı ayrı olduklarını söylemek istiyorsun, yoksa bunları biribirinden ayıran başka bir şey mi var, meselâ her cinsin güzelliği, boyu yahut bunlar gibi herhangi bir tarafı? Cevap ver bakalım.

MENON. — Vereyim, Sokrates, bana göre bunlar arı olmak bakımından biribirinden ayrı değildirler.

SOKRATES. — Peki, Menon, şimdi ben sana bütün arılarla özdeş olup onları birbirine benzeten şey nedir diye sorsam, buna da verilecek hazır bir cevabın vardır her halde.

MENON. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Güzel. Erdemler için de aynıyı söyleyebiliriz. Nekadar çok, birbirinden nekadar ayrı olurlarsa olsunlar, hepsinde bir olup bunların erdem olmalarını sağlayan genel bir öz vardır. Erdem nedir sorusuna verilecek cevabın doğru olabilmesi, erdemın ne olduğunun anlaşılması için, bu öz göz önünde tutulmalıdır. Ne demek istediğimi iyice anladın mı?

MENON. — Anladım sanıyorum; yalnız henüz meselenin aslını istediğim kadar açık olarak kavriyamadım.

SOKRATES. — Sen yalnız erdemi mi böyle, erkeğin erdemi, kadının erdemi falan diye ayırıyorsun, Menon, yoksa bu ayrılığı sağlık için, boy için, kuvvet için de yapıyor musun? Sağlık, sana göre, erkekte başka türlü, kadında başka türlü müdür? Yoksa sağlık ister erkekte olsun, ister başkasında olsun, hep bir öz taşımaz mı?

MENON. — Bana öyle geliyor ki sağlık, erkekte de kadında da birdir.

SOKRATES. — Peki boy veya kuvvet için de böyle midir, dersin? Bir kadın kuvvetli ise,

onda bir erkeği kuvvetli kılan aynı öz, aynı kuvvet mi var demektir? Ben aynı kuvvet derken, erkekte olsun, kadında olsun özü bakımından hiçbir fark göstermiyen kuvvet demek istiyorum. Sen bir fark görüyor musun?

MENON. — Hayır.

73 *SOKRATES*. — Ya erdem, çocukta veya ihtiyarda, erkekte veya kadında bulunduğuna göre, özünde bir eksiklik gösterir mi?

MENON. — Bana öyle geliyor ki, Sokrates, mesele öncekiyle bir değil.

SOKRATES. — Neden? Sen bir erkeğin erdemi devlet işlerini iyi çevirmek, kadınınsi ise evini iyi çevirmek dememiş mi idin?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Ama bir devleti, bir evi, yahut herhangi bir şeyi iyi çevirmek, onu doğru ve ölçülü olarak çevirmek değil midir?

b *MENON*. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Peki, doğru ve ölçülü olarak çevirmek, bu işi doğruluğa ve ölçüye dayandırmak değil midir?

MENON. — Elbette.

SOKRATES. — Buna göre kadında da erkekte de, iyi olmaları için, aynı şeyler, yani doğrulukla ölçü bulunmalıdır.

MENON. — Evet.

SOKRATES.— Gelelim çocuklarla ihtiyarlara. Bunlar ölçsüz ve eğri olurlarsa, iyi sayılabilirler mi ?

MENON.— Hayır, sayılamazlar.

SOKRATES.— Peki ya ölçülü ve doğru iseler?

MENON.— O zaman sayılırlar tabii. c

SOKRATES.— Madem ki kendilerini iyi kılan, aynı şeylerdir, o halde, iyi dediğimiz bütün insanlar hep bu yolda böyle olmuşlardır.

MENON.— Doğrudur.

SOKRATES.— Bundan başka, kendilerinde aynı erdem olmasaydı hep bir türlü iyi olmazlardı.

MENON.— Ona şüphe yok.

SOKRATES.— Mademki erdem eninde sonunda herkeste birdir, şimdi sen hem Gorgias'a hem de kendine göre erdemini ne demek olduğunu hatırlamaya çalış bakalım.

MENON.— Sen her hale uygun tek bir tanım istiyorsan, erdem, insanlara hükmedebilmekten başka bir şey değildir, derim. d

SOKRATES.— Doğrusu, benim de aradığım böyle bir tanımdı. Yalnız, çocuğun erdeminin böyle olduğuna, köleninkinin de efendisine hükmetmek olacağına ve hükmeden kimsenin gene köle kalacağına inanır mısın ?

MENON. — Hiç inanır mıyım, Sokrates?

SOKRATES. — Böyle bir şeye inanman zaten tuhaf olurdu. Şimdi şunu da düşün: «hükmedebilmek» demiştin. Buna «Yalnız doğrulukla; eğrilikle değil» sözünü de eklemek gerekmez mi?

MENON. — Gerçekten ben de böyle düşünüyorum, Sokrates; çünkü doğruluk erdemden başka bir şey değildir.

e *SOKRATES*. — Erdem mi yoksa *bir* erdem mi?

MENON. — Ne demek istiyorsun?

SOKRATES. — Bunu başka türlü söyleyeyim. İstersen değirmi misalini alalım. Bunun için ben bir şekildir diyeceğim. Sadece şekil demiyeciğim. Çünkü değirmiden başka şekiller de vardır.

MENON. — Böyle söylemen doğrudur. Ben de doğruluktan başka erdemler de bulunduğunu kabul ediyorum.

74 *SOKRATES*. — Öyleyse söyle bakalım, bunlar nelerdir? Sen de bana başka hangi şekiller vardır, diye sorsaydın söyledim.

MENON. — Meselâ cesurluk, sonra ölçülülük, bilgelik, iyi yüreklilik, daha sana böyle birçok erdem sayabilirim.

SOKRATES. — İşte gene deminki halimize düştük! Tek bir erdem ararken, karşımıza birçok erdemler çıktı. Yalnız bu sefer başka yol-

dan gittik. Halbuki, bütün erdemlerin temelinde bulunan o tek erdem ne olduğunu bir türlü bulamıyoruz.

MENON. — Doğrusunu istersen, Sokrates, senin aradığın, bütün erdemleri kavrayan o tek erdem ne olduğunu, öteki misallerde olduğu gibi açıkça kavrayamadım. b

SOKRATES. — Buna hiç şaşmamalı. İlerli-yebilmemiz için elimden geldiği kadar çalışacağım. Durumun her yerde bir olduğunu anlıyorsun her halde, Diyelim ki biri sana demin olduğu gibi: «Menon, değirmi nedir?» diye sorsun. Buna sen «şekil» diye cevap veriyorsun. O da, tıpkı benim gibi, «değirmi şekil midir, yoksa *bir* şekil midir» diye soruyor. Şüphesiz «*bir* şekil» dersin.

MENON. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Çünkü başka şekiller de var, değil mi? c

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Sana bunların ne olduğunu sorarlarsa, adlarını söyler misin?

MENON. — Tabii.

SOKRATES. — Şimdi sana gene bunun gibi renk nedir diye sorduklarını düşün., Sen buna «beyazdır» diye cevap versen ve bunu soran «beyaz, renk anlamına mı gelir, yoksa *bir* renk

midir?» dese, başka renkler de olduğu için sen bunun *bir* renk olduğunu söylersin her halde.

d *MENON.* — Evet.

SOKRATES. — Bunun üzerine senden başka renkler göstermeni dilesen, adlarını sayarsın değil mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Şimdi onun, sözüne devam ederek tıpkı benim gibi şöyle dediğini tasarla : biz hep bir çoklukla karşılaşıyoruz; halbuki benim öğrenmek istediğim bu değil. Madem ki sen bunların hepsine tek bir ad veriyorsun ve sence bazan birbirine karşıt olan şeyler bile şekildir, o halde hem değirmiği hem de doğru çizgiyi içine alan bu şekil dediğin şey nedir? Çünkü sen, değirmenin «şekil» liği, doğru çizginin «şekil» liğinden aşağı değildir diyorsun, öyle değil mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Peki, böyle söylediğine göre, değirmiği hem doğru çizgi hem değirmiği, doğru çizgi de hem değirmiği hem doğru çizgidir, anlamı çıkmaz mı?

MENON. — Asla, Sokrates.

SOKRATES. — Bununla beraber sen değirmiği de, doğru çizgi kadar bir şekildir demiyor musun?

MENON.— Orası öyle.

SOKRATES.— Peki ama bu şekil denen nesne nedir? Bana bunu anlatıver. Sana, şekil ile renk üzerine sorularına karşılık «senin sorularından bir şey anlamıyorum. Ne söylemek istediğini de bilmiyorum» dersen, şüphesiz sana bunu soran kimse şaşırıp kalacak, şöyle diyecek: «Bütün bunlarda özdeş olanın ne olduğunu öğrenmek istediğimi anlamıyor musun?». Şimdi sana şöyle sorsalar, gene cevapsız mı bırakacak-sın: «Değirmi olsun, doğru çizgi olsun, senin şekil adını verdiğin şeylerin hepsinde ortak olan nedir?» Buna cevap vermeğe çalış; erdem için sorulacaklara cevap verebilmene yardımcı olur.

75

MENON.— Bunu benden isteme, Sokrates. Cevabı sen bul.

b

SOKRATES.— Yani sana yardımda bulunmamı istiyorsun, öyle mi?

MENON.— Bunu senden dileyorum, Sokrates.

SOKRATES.— Ama sen de sıran gelince erdemi anlatacaksın, değil mi?

MENON.— Anlatacağıma söz veriyorum.

SOKRATES.— Haydi öyle ise işe başlayalım. Zahmetine değer.

MENON.— Elbette.

SOKRATES. — Peki, şimdi şeklin ne olduğunu incelemeğe çalışalım. Bakalım vereceğim cevaba ne diyeceksin. Hep renkle birlikte bulunan şeye, yalnız o şeye şekil diyorum. Nasıl sana yetti mi? Yoksa başka türlü söylememi mi istiyorsun? Söylersen, fazlasını istemiyeceğim.

MENON. — Ama bu verdiği cevap pek çocukça, Sokrates!

SOKRATES. — Neresini beğenmiyorsun?

MENON. — Şekil, her zaman renkle beraber bulunan şeydir, diyorsun. Peki ama karşındaki, şekli bilmediği kadar rengi de bilmiyorsa, bu cevap neye yarar?

SOKRATES. — Bence bu cevap doğrudur. Eğer karşımdaki bir mantık oyuncusu, kavgacı bir bilge ise, ona derim ki: «Benim cevabım bu. Yanılıyorsam, onu çürütmek sana düşer.»; ama bizim gibi iki dost konuşurken verilecek cevaplar daha yumuşak, konuşma kurallarına daha uygun olmalıdır. Bu kuralların temeli de şudur: Cevaplar doğru olmakla kalmamalı, konuştuğumuz kimsenin bilgisine de dayanmalıdır.

İşte ben sana düşüncelerimi böyle anlatmağa çalışacağım. Şimdi bana söyle: Senin «son» dediğin bir şey var mıdır? Ben bu sözle ucu, sınırı anlatmak istiyorum. Bence bu kelimelerin hepsi

bir yola çıkar. Belki Prodikos başka türlü düşünür ama, sen bitmiş demekle, sona ermiş demek arasında bir ayrılık gözetmezsin: işte ben de bu anlamda söylüyorum. Sözlerimde kapalı hiçbir şey yok, sanırım.

MENON.— Evet, ne demek istediğini anlıyorum! Ben bütün bu kelimeleri kullanırım.

SOKRATES.— Devam edelim. Geometride olduğu gibi, sen bazan «yüzey» bazan da «cisim» kelimelerini kullanır mısın?

76

MENON.— Elbette kullanırım.

SOKRATES.— İşte bu kelimelerin yardımıyla, benim şekil dediğim şeyin ne olduğunu anlayacaksın. Bence şekil, bir cismin vardığı sınırdır. Bu, her şekil için böyledir. Kısaca, şekil «cismin sınırıdır» diyebilirim.

MENON.— Peki, ya renk nedir, Sokrates?

SOKRATES.— Benimle eğleniyorsun, Menon. Gorgias'ın erdemi nasıl tanılmadığını hatırlıyarak, bana söyleyecek yerde ortaya, benim gibi bir ihtiyarı üzecek meseleler atıyorsun.

b

MENON.— Sen bir kere benim soruma cevap ver, Sokrates, sırası gelince ben de söylerim.

SOKRATES.— İnsanın yüzü örtülü bile olsa, konuşmandan senin güzel ve hâlâ sevilen bir kimse olduğunu anlar.

MENON.— Neden acaba?

SOKRATES. — Çünkü sen emreder gibi konuşuyorsun : bütün güzeller, bu zalimler, genç kaldıkça böyle konuşurlar; bundan başka, güzelliğe dayanamadığımı da sezdin her halde. Ama ne olursa olsun, senin isteğine uyarak cevap vereceğim.

MENON. — Çok iyi edersin.

SOKRATES. — Düşüncelerimi kolaylıkla takip edebilmen için sana Gorgias gibi cevap vermemi ister misin?

MENON. — Evet; beni çok sevindirmiş olursun.

SOKRATES. — Sizler Empedokles'in kuramlarına uyarak her nesneden bir takım şeyler akar, dersiniz, değil mi?

MENON. — Evet öyle.

SOKRATES. — Bundan başka, her nesnede bu akışları alan ve salıveren mesameler de var mıdır?

MENON. — Evet, vardır.

SOKRATES. — Bu akan şeylerin bazıları mesamelere uygun, bazıları da daha büyük veya daha küçük müdür?

MENON. — Öyledir.

SOKRATES. — Bundan başka, bir de görme denen bir şey var mıdır?

MENON.— Vardır.

SOKRATES.— Bunu böyle kabul ettikten sonra şimdi, Pindaros'un dediği gibi, «kulak ver ne demek istediğime»: renk, şekillerin, görmeyle ayarlanmış, algılanabilen akışıdır.

MENON.— Güzel bir cevap!

SOKRATES.— Şüphesiz Menon; çünkü senin alışık olduğun gibi konuşuyorum. Bundan başka sana sesi, kokuyu veya buna benzer her hangi bir şeyi kolayca anlatmak için de yol göstermiş oluyorum.

MENON.— Doğru söylüyorsun.

SOKRATES.— Bu cevabımda bir tragedia edası var, onun için şekil üzerindeki sözlerimden daha fazla hoşuna gidiyor.

MENON.— Öyle..

SOKRATES.— Yalnız, Aleksidemos'un oğlu, sana şunu da söyleyeyim ki bu cevap o kadar iyi değil, öteki cevabım daha iyi idi. Dün söylediğin gibi gizemlerden önce gitmeyecek ve senin erginlenme töreninden sonraya kalacak olsaydın, sen de benim gibi düşünecektin.

MENON.— Hep böyle tatlı konuşursan karırım Sokrates.

77

SOKRATES.— İyi niyet yetseydi, hem sana hem de kendime faydalı olmak için böyle konuşmağa devam ederdim. Yalnız, uzun zaman böyle

konuşmağı beceremeyeceğimden korkuyorum. Bunu bir yana bırakalım. Şimdi bana verdiğin sözü hatırla, bir bütün olarak erdemimin ne olduğunu bana anlat. Yalnız, bunu yaparken - hani şunu bunu kıranlar için alay olsun diye söylerler - biri b birçok gibi göstermekten vazgeç. Erdemi, sana gösterdiğim misallerde olduğu gibi, tek ve bütün olarak ele al.

MENON.— Peki, Sokrates, bana öyle geliyor ki erdem, şairin dediği gibi, «güzeli sevmeye, onu sevebilmeye» bağlıdır. Şimdi buna göre sana erdemi tanımlıyalım: güzele duyulan istekle onu elde etmek gücü.

SOKRATES.— Sana göre güzele duyulan istekle, iyiye duyulan istek bir midir?

MENON.— Evet birdir.

SOKRATES.— Bazı insanlar kötüyü, bazıları da iyiyi isterler mi demek istiyorsun? Herkes iyiyi istemez mi?

MENON.— Ben böyle düşünmüyorum.

SOKRATES.— Demek ki bazı kimseler kötüye istek duyarlar.

MENON.— Evet,

SOKRATES.— Peki bunlar kötüyü, iyi sanarak mı, yoksa kötü olduğunu bile bile mi isterler?

MENON. — Bence ikisi de olur.

SOKRATES. — O halde, Menon, sana göre bir şeyi, kötü olduğunu bile bile istemek olabilir.

MENON. — Elbette.

SOKRATES. — Bir şeyi istemekten ne anlıyorsun? bu, o şeyin senin olmasını istemek midir?

MENON. — Evet, öyle tabii.

SOKRATES. — Kötü olan şeyi isteyen kimse bunun faydalı olduğunu sanarak mı, yoksa zararlı olduğunu bilé bile mi ister?

MENON. — Bazıları kötünün faydalı olduğunu sanırlar, bazıları da zararlı olduğunu bilirler.

SOKRATES. — Kötünün faydalı olduğunu sanmak, kötü olduğunu bilmek midir?

MENON. — Bence hiç öyle değildir.

SOKRATES. — Kötünün ne olduğunu bil-miyenler, kötüyü istemezler; onların istedikleri, iyi sandıkları, halde gerçekte kötü olan şey değil midir? Böylece onlar bilmeden, iyi sandıkları kötüyü istemekle, iyiyi istemiş olmazlar mı?

MENON. — Evet onlar için öyledir belki.

SOKRATES. — Kötüyü, zararlı olduğunu bile bile isteyenler, bundan kendilerine zarar geleceğini de bilirler her halde?

MENON. — Evet.

78 *SOKRATES.* — Peki ama zarara uğrayanlar bu zarar ölçüsünde acınacak halde değiller midir?

MENON. — Şüphesiz öyledirler:

SOKRATES. — Acınacak insanlar bahtsız değil midirler?

MENON. — Evet öyledirler.

SOKRATES. — Acınacak hale düşmek, bahtsız olmak isteyen tek bir insan var mıdır?

MENON. — Yoktur.

SOKRATES. — Öyleyse, Menon, kimse acınacak hale düşmek veya bahtsız olmak istemeden kötüyü elde etmeği dilemez. Gerçekten acınacak bir insan olmak, kötüyü istemek ve onu elde etmekten başka bir şey midir?

b *MENON.* — Galiba sen haklısın, Sokrates, sahi kimse kötüyü istemez.

SOKRATES. — Demin, erdem, iyiyi istemek, onu elde edebilmektir, diyordun.

MENON. — Evet öyledir.

SOKRATES. — Bu iki kelimeden «istemek», herkesin elinde olan bir şeydir; bir insanı başka bir insandan daha iyi eden bu değildir.

MENON. — Ben de senin gibi düşünüyorum.

SOKRATES. — Ama bir kimse, başka bir kimseye üstün ise, bu onun iyiyi elde etme gücü sayesinde.

MENON. — Ona ne şüphe?

SOKRATES. — Öyle ki, anlattığına göre, erdem iyiyi elde etmek gücüdür. c

MENON. — Bu görüşün bence de her bakımdan doğru, Sokrates.

SOKRATES. — Şimdi bunda da doğru söyleyip söylemediğini inceliyelim; belki hakkın var; sana göre erdem, demek ki, iyiyi elde etmek gücüdür.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Senin sözünü ettiğin bu iyilik, meselâ sağlık, zenginlik olamaz mı?

MENON. — Ben bundan altınla gümüş elde etmeği, devlette vazife almağı, yüksek mevki tutmağı da anlıyorum.

SOKRATES. — Demek ki iyiden bunları anlıyorsun, başka şeyleri değil.

MENON. — Evet, yalnız bunları

SOKRATES. — Demek ki Büyük Kiral'ın aile dostu Menon'a göre erdem, altınla gümüş elde etmektir. Bu kadar! Bu kazanca «doğru ve dine uygun» kelimelerini de katıyor musun? Yoksa sana göre doğru olmıyan bir kazanç da erdem sayılabilir mi? d

MENON. — Hiç bir vakit, Sokrates.

SOKRATES. — Bu, kötü müdür?

MENON. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Öyleyse kazanç, doğruluk, ölçü ve dine uygunlukla veya erdemın başka bir parçasıyla birlikte bulunmalıdır. Böyle olmayınca iyiye erişirse bile erdem sayılamaz.

MENON. — Nasıl sayılabilir?

SOKRATES. — Kendi için olsun, başkası için olsun, altın gümüş elde etmekten, doğru ve dine uygun olmadığı zaman, vaz geçen kimsenin bu eylemi de bir erdem değil midir?

MENON. — Öyledir sanırım.

SOKRATES. — Böyle olunca, bu gibi kazançlardan vaz geçmek ne kadar erdemse, onları elde etmek de o kadar erdemdir; şu var ki doğrulukla olursa erdemdir, olmazsa kötülüktür.

MENON. — Bence de başka türlü düşünülemez.

SOKRATES. — Biraz önce doğruluk, ölçü gibi şeylerin erdemın bir parçası olduğunu söylememiş mi idin?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Demek ki benimle eğleniyorsun, Menon.

MENON. — Bunu da nereden çıkardın?

SOKRATES. — Senden erdemi parçalama-

manı dilemiştim. Sana verdiğim cevap örneklerini hiçe sayıyor, benim bu dileğime kulak asmiyerek erdem iyiyi, doğruluğa uygun olarak elde etmektedir, sonra da doğruluk, erdemin bir parçasıdır diyorsun. b

MENON. — Evet böyle diyorum.

SOKRATES. — Senin bu söylediklerinle erdem, insanın, eylemelerine erdemin bir parçasını katmasıdır, demek oluyor; çünkü sana göre doğruluk, tıpkı üzerinde konuştuğumuz öteki şeyler gibi, erdemin bir parçasıdır. Bunu söylemekle ne demek istediğimi anladın mı? Şunu demek istiyorum: ben sana erdemin bir bütün olarak ne olduğunu sormuştum. Halbuki sen bunun ne olduğunu söylemeden, kendinde erdemin bir parçası olan her eylemin bir erdem olduğunu ileri sürüyorsun; sanki bir bütün olarak erdemin ne olduğunu söylemişsin, ben de senin ayırdığın küçük parçalardan onu anlamışım! İşte ilk soruma dönmem ve sana bir daha şunu sormam gerektiğine inanıyorum: erdemin bir parçasıyla birlikte bulunan her eylem bir erdem ise, erdemin kendisi nedir, azizim Menon? Doğruluğa uygun olan eylemler, erdeme de uygun olur, sözünden başka bir şey anlaşılıyor. Sorumu yeniden ele almanın faydası olamayacak mı der- c

sin? Bir parçasını tanımakla erdemini kendisini tanıyabileceğimizi mi sanıyorsun?

MENON. — Hayır.

d *SOKRATES.* — Hatırlarsan böyle bir cevabı biz şekil üzerinde konuşurken reddetmiştik. Çünkü bu cevap, henüz çözülmemiş şeylere dayanıyordu.

MENON. — O cevabı haklı olarak reddetmiştik, Sokrates.

e *SOKRATES.* — O halde azizim, sen erdemini bir bütün olarak ne olduğu araştırıldığı bir sırada, birkaç parçasını söylemekle onu anlatmış olduğunu kimseye kabul ettiremezsin. Başka herhangi bir şeyin ne olduğunu anlatmak için de böyledir, İlk soruya dönelim ve onu yeniden ortaya atalım; biraz önce sözünü ettiğin erdem nedir? Yoksa sözlerimi yersiz mi buluyorsun?

MENON. — Bence çok yerinde, Sokrates.

SOKRATES. — Peki. Şimdi kendine ve dostuna göre erdemini ne olduğunu bana anlatır mısın?

80 *MENON.* — Daha seni tanımadan, senin her zaman birtakım çıkmazlar bulduğunu, başkalarını da bu çıkmazlara sürüklediğini duymuştum. Şimdi bunu daha iyi anlıyorum. Bilmem beni nasıl bir sihirle büyüledin ki ben de çıkmazlara saplandım. Bırak, seninle biraz şaka edeyim; sen görünüşünle,

her şeyinle şu uyuşturucu yassı balıklara[1] benziyorsun. Bu balık kendisine yaklaşanı ve dokunanı hemen uyuşturur. Sen de bana böyle tesir ettin, beni uyuşturdun. Gerçekten bedenim de ruhum da o kadar uyudu ki sana cevap veremiyorum. Ben ise şimdiye kadar kalabalığın karşısında kaç kere erdemden söz açmıştım, hem öyle sanıyorum ki iyi de konuşmuştum. Ama bugün onun ne olduğunu söylemek bile elimden gelmiyor. Buradan ayrılıp denizden olsun, karadan olsun, başka yerlere gitmemekle çok isabet ediyorsun. Seni, bu halinle, yabancı şehirlerde sihirbaz diye yakalarlar.

SOKRATES. — Çok şeytansın, Menon. Az daha sana kapılıyordum.

MENON. — Ne gibi, Sokrates ?

SOKRATES. — Beni ne için böyle bir şeye benzettiğini anladım.

MENON. — Ne için acaba?

SOKRATES. — Ben de seni bir şeye benzetiyim diye. Güzellerin benzetişlerden hoşlandıklarını bilmiyor değilim. Bu çeşit benzetişler sizin işinize yarar. Çünkü güzelliğin benzetildiği şeyler de güzel olur. Ama ben sana başka bir benzetişle cevap veremeyeceğim, yalnız şunu söylemek istiyorum. O yassı balık başkalarını uyuş-

[1] Metindeki kelime «torpil balığı»nın karşılığıdır.

turmadan önce, kendisi de uyuşmuş bir haldeyse, ona benzediğimi kabul ederim. Böyle değilse, kabul etmem. Ben kendine güvenip de başkalarını çıkmaza sokan bir insan değilim. Başkalarını çıkmaza sokuyorsam, bunun sebebi benim de çıkmaz içinde bulunmamdır. Şimdi erdemin ne olduğunu hiç bilmiyorum. Halbuki sen her ne kadar şimdi bilmiyor gibi görünüyorsan da, benimle konuşmadan önce erdemın ne olduğunu biliyordun belki. Ama ben seninle elele vererek, bunun ne olduğunu araştırmaya ve incelemeğe karar verdim.

MENON. — Peki ama, Sokrates, ne olduğunu hiç bilmediğin bir nesneyi nasıl araştırabilirsin? Hiç bilinmiyen bir şeyi araştırmak için, onu ne şekilde tasarlıyacaksın? Diyelim ki, bah-tın oldu da iyi bir nokta buldun, bu noktanın o nesneye ait olduğunu nereden anlıyacaksın?

SOKRATES. — Ne demek istediğini anlıyorum, Menon. Mantık oyuncularının o tanınmış sözünü ortaya atıyorsun. O söze göre insan için ne bildiği şey üzerinde araştırmada bulunmak mümkündür, ne de bilmediği şey üzerinde; bilinen şey üzerinde araştırma lüzumsuzdur, çünkü zaten bilinir. Bilinmiyen şeye gelince, ne araştırılacağı bilinmediği için araştırma olamaz.

MENON. — Nasıl, Sokrates, doğru bir söz değil mi bu?

SOKRATES.— Bence değil.

MENON.— Nesi yanlış?

SOKRATES.— Evet... Tanrısal işlerde bilge olan erkek ve kadınlardan işittim ki...

MENON.— Ne işittin, Sokrates?

SOKRATES.— Doğru, güzel şeyler..

MENON.— Bunlar kimlerdi? Söyledikleri şeyler ne idi ?

SOKRATES.— Bunlar gördükleri işlerin sebeplerini anlatmağa çalışan rahipler, kadın, erkek rahiplerdir. Bunlardan başka Pindaros'u, daha birçok şairleri, gerçekten tanrısal bütün insanları söyleyebilirim.

Bunlar, insanın ruhu ölmez, bazan hayattan uzaklaşır (ki buna ölüm diyoruz) bazan yeniden hayata döner; ama hiçbir vakit yokolmaz; bunun için insanın hayatı sonuna kadar dine uygun olmalıdır, diyorlar.

Çünkü eski suçlarından ötürü Persephon'a kefaretlerini ödeyenlerin ruhlarını o, dokuzuncu yılda yeniden yukarıya güneşe gönderir. Bu ruhlar, ünlü kıral, kuvvetleriyle üstün, bilgileri ile tanınmış büyük adamlar olurlar. Bunlar ölümlülerin arasında lekesiz kabramanlar olarak anılırlar.

Böylece, birçok kere yeniden doğan ölmez ruh, yer yüzünde ve Hades'te her şeyi görmüş olduğundan, öğrenmediği hiçbir şeyi kalmaz. O hal-

b

c

d de onun, erdemle başka şeyler üzerinde önceden edindiği bilgilerin anılarını saklamış olması şaşılacak birşey değildir. Tabiatın her yanı birbirine bağlı olduğu için, ruh da herşeyi öğrenmiş olduğundan, bir tek şeyi anımsamakla (insanların öğrenme dedikleri budur) insan, bütün öteki şeyleri bulur; yalnız, bunun için, cesaretli ve azimli olmak gerek. Çünkü araştırma ve öğrenme, anımsamadan başka bir şey değildir.

e O halde mantık oyuncularının o sözüne inanamamalı, bu gibi sözler bizi tenbelleştirir; bunlar tabansızların hoşuna gider. Benim sözüm ise, çalışmaya, araştırmaya götürür. Bunun için ben, gerçekliğine inandığım erdemi seninle araştıрмаğa karar verdim.

MENON.— Peki Sokrates, senin dediğin gibi olsun. Yalnız, bizim öğrenmediğimizi, öğrenme dediğimiz şeyin bir anımsama olduğunu söyledin. Bu nasıl oluyor, bana öğretebilir misin ?

82 *SOKRATES.*— Senin ne kadar şeytan olduğunu boş yere söylememişim. İşte şimdi de öğrenme yoktur, yalnız anımsamalar vardır diyen bana ders verdirmek istiyorsun. Anlaşılan niyetin beni kendimle çelişmeye düşürmek.

MENON.— Zeus hakkı için böyle bir niyetim yok, Sokrates! Beni böyle konuşturan sade-

ce alışkanlık. Ama söylediğinin doğru olduğunu bana açıkca gösterebilirsen, bunu benden esirgeme.

SOKRATES. — Bu kolay bir iş değil. Ama dostluğumuzun hatırı için elimden geldiği kadar çalışacağım. Yanındaki hizmetçilerden birini çağır da istediğin şeyi onun üzerinde sana göstereyim.

MENON. — Çok güzel. (*Bir köleye işaret eder*) Buraya gel.

SOKRATES. — Hellen midir? Hellence biliyor mu ?

MENON. — Tabii; evimde doğdu.

SOKRATES. — Şimdi dikkat et: benden mi öğrenecek, yoksa hatırlıyacak mı?

MENON. — Peki.

SOKRATES. — (*Köleye*) Söyle yavrum, şu dört kenarlı şeklin kare olduğunu biliyor musun? [1]

KÖLE. — Evet.

SOKRATES. — Peki, kare olan bir şekilde bu dört kenar eşittir, değil mi ?

KÖLE. — Elbette.

SOKRATES. — Ortadan geçen bu doğru çizgiler de eşit midir?

KÖLE. — Evet.

[1] Burada geçen matematik problemi için, bakınız : eserin sonundaki nota.

SOKRATES. — Bu çeşit bir şekil daha büyük veya daha küçük olamaz mı ?

KÖLE. — Tabii olur.

SOKRATES. — Bu kenara iki ayak uzunluğu, şu kenara da iki ayak uzunluğu verilse, hepsinin boyutu ne olur ? Söyle düşün : bu kenarda iki ayak, şu kenarda da bir ayak olsaydı, şekil iki kere bir ayak olmaz mı idi ?

KÖLE. — Evet.

d *SOKRATES.* — Ama ikinci kenarda iki ayak olduğuna göre bu, iki kere iki etmez mi ?

KÖLE. — Doğru.

SOKRATES. — Demek ki o zaman şekil iki kere iki ayak olur.

KÖLE. — Evet.

SOKRATES. — İki kere iki ayak ne eder? hesap et de bana söyle.

KÖLE. — Dört eder, Sokrates.

SOKRATES. — Kenarları eşit olup bunun iki misli ve benzeri olan bir şekil daha bulunmaz mı ?

KÖLE. — Bulunur.

SOKRATES. — Bu kaç ayak olur ?

KÖLE. — Sekiz.

e *SOKRATES.* — Peki. Şimdi bu yeni şekilde her kenarın boyunun ne olacağını söylemeğe

çalış. Birincide kenarın uzunluğu iki ayaktı. Bunun iki misli olan ikincide ne kadar olur ?

KÖLE.— Tabii iki misli olur, Sokrates.

SOKRATES.— Görüyorsun ya, Menon, köleye birşey öğretmiyorum: yaptığım şey, ona sormaktan ibaret. Şu anda o sekiz ayaklık kareyi verecek olan kenar ne uzunluktadır, bildiğini sanıyor, öyle değil mi ?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Peki, biliyor mu ?

MENON.— Yoo!.

SOKRATES.— O bu kenarın, öncekinin iki misli olduğunu sanıyor.

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Şimdi bak, kendiliğinden nasıl doğru bir sırada hatırlıyacak.

(*Köleye*) Söyle bakalım: iki misli alınan bir kenar, iki kere daha büyük bir şekil meydana getirir diyorsun, değil mi ? Şimdi beni iyi dinle. Ben bir kenarı uzun, bir kenarı kısa bir şekil demiyorum, aradığın öyle bir şekil ki, birincinin her yönden benzeri olduğu halde onun iki misli, yani sekiz ayaklık olsun. Bak bakalım, kenar iki misline çıkarılınca bunu elde edebilir misin?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Şu gördüğün kenara kendi-

ne eşit bir uzunluk katarsan, iki misline çıkarılmış olur mu?

KÖLE.— Şüphesiz olur.

SOKRATES.— O halde biz böyle dört kenar çizecek olursak, sekiz ayaklık şekil bu kenarlar üzerine kurulmuş olacak.

KÖLE.— Evet.

b *SOKRATES.*— Birincinin örneğine göre şimdi dört kenarı da çizelim. Şimdi bak bakalım, senin söylediğin sekiz ayaklık şekil meydana geldi mi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Bu yeni şekilde dört ayaklık ilk şekle eşit dört şekil var, değil mi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— O halde bu yeni şekil dört kere daha büyük olmayacak mı ?

KÖLE.— Tabii öyle olacak.

SOKRATES.— Birşey başka birşeyden dört kere daha büyük olursa, onun iki misli mi olur?

KÖLE.— Böyle şey olmaz.

SOKRATES.— Öyleyse ne olur?

KÖLE.— Dört misli.

c *SOKRATES.*— Görüyorsun ki bir kenarı iki misline çıkarmakla, iki kere değil, dört kere daha büyük bir şekil elde ediyorsun.

KÖLE.— Doğru söylüyorsun.

SOKRATES.— Dört kere dört on altı eder, değil mi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— O halde hangi kenarla sekiz ayaklık bir şekil elde edebiliriz? Bu son kenar bize birinci şeklin dört misli büyüklükte bir şekil vermiyor mu?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Bu kenarın yarısı uzunluktaki kenar da dört ayaklık bir şekil meydana getiriyor, değil mi ?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Peki, sekiz ayaklık şekil dörtlüğün iki misli, on altılığın da yarısı değil midir?

KÖLE.— Tabii.

SOKRATES.— O halde bize birinden daha kısa ötekenden daha uzun bir kenar lâzım.

KÖLE.— Öyle.

SOKRATES.— Peki. Şimdi nasıl düşünüyorsan öyle cevap ver : ilk kareimizdeki kenar iki, ikincideki dört ayak değil miydi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— O halde sekiz ayaklık bir şekil elde etmek için bize, iki ayak olan birin-

ciden daha uzun, dört ayak olan ikinciden daha kısa bir kenar lâzım.

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Bu kenara ne uzunluk vereceksin ?

KÖLE.— Üç ayak.

e *SOKRATES.*—Üç ayaklık kenarı elde etmek için ilk kenara yarı uzunluğunu ekliyeceğiz. İşte iki ayak, işte bir ayak, öteki kenarları da çizelim, işte iki ayak, işte bir ayak.... istediğin kare meydana geldi.

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Peki, şeklin boyu üç ayak, eni de üç ayak olursa, şekil üç kere üç ayak olmaz mı ?

KÖLE.— Evet,

SOKRATES.— Üç kere üç ayak ne eder?

KÖLE.— Dokuz.

SOKRATES.— Ama birinci şeklin iki misli olması için kaç ayak lâzımdı?

KÖLE.— Sekiz.

SOKRATES.— Öyleyse bize sekizlik şekli verecek olan, üç ayaklık kenar değil.

KÖLE.— Tabii değil.

84 *SOKRATES.*— O halde hangisi? Bunu doğru olarak söylemeğe çalış. Hesap etmek istemiyorsan bize sadece göster.

KÖLE.— Zeus hakkı için bilmiyorum, Sokrates.

SOKRATES.— Anımasma yolunda onun şimdiden ne kadar ilerlediğini görüyorsun, değil mi, Menon. Düşün bir kere, sekiz ayaklık kare kenarının ne olduğunu bilmeden, bunu şimdi de bilmiyor ya, bildiğini sanıyor, hiçbir güçlüğü farkında olmadan, bilen adamların güveniyle cevap veriyordu. O şimdi çıkmaza girdiğinin farkında... Bilmiyor ama, bildiğini sanmıyor. b

MENON.— Hakkın var.

SOKRATES.— Bilmediği şey karşısında şimdiki durumu daha iyi değil mi?

MENON.— Evet, bence de öyle,

SOKRATES.— Onu çıkmaza götürdük, yassı balığın yaptığı gibi uyuşturduk, ona bir zarar verdik mi ?

MENON.— Sanmam.

SOKRATES.— Ya ben çok aldaniyorum, yahut onun, gerçeğin karşısındaki durumunun ne olduğunu bulmasına iyi yardım ettik. Çünkü şimdi, bilmediği için, araştırmaktan zevk duyacak; halbuki daha önce, herkesin karşısında bir karenin iki mislini elde etmek için, kenarının iki mislini almak gerektiğini hiç çekinmeden söyleyebiliyordu. e

MENON.— Her halde.

SOKRATES.— Bilgisizliğini anlamasından doğan sıkıntıyı ve bilmek isteğini duymadan önce, bilmediği, fakat bildiğini sandığı bir şeyi araştırmayı veyahut öğrenmeyi dener miydi?

MENON.— Hayır, Sokrates.

SOKRATES.— O halde uyuşması işine yarar.

MENON.— Her halde.

SOKRATES.— Şimdi girdiği bu çıkmaz d benimle araştırmaya devam ederken, hiçbir şey öğretmediğim halde, ona neler bulduracak, göreceksin. Ben onu sorguya çekmekten başka bir şey yapmıyacağım. Sen de, ona düşüncesini sorularıyla söyletecek yerde ders vermeğe kalkışmamam için bana göz kulak ol, (*Köleye dönerek*) Cevap ver bakalım. Önümüzde dört ayaklık bir şekil var, değil mi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Ona, kendisine eşit olan şu şekli de ekliyebiliriz, değil mi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Her iki şekle eşit olan bir üçüncüsünü de ekliyebiliriz, değil mi?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES.— Sonra boş kalan şu köşeyi de doldurabiliriz.

KÖLE.— Tamamiyle.

SOKRATES.— Şimdi elimizde biribirine eşit dört şekil var, değil mi ?

KÖLE.— Evet. e

SOKRATES.— Bunların hepsi birden ilk şekilden kaç kere büyük oluyor?

KÖLE.— Dört kere.

SOKRATES.— Ama hatırlarsın, bizim aradığımız, iki kere büyük olan bir şekildi.

KÖLE.— Şüphesiz.

SOKRATES.— Her karenin bir açısından öteki açısına çizdiğimiz çizgi onu iki eşit bölüme ayırmıyor mu? 85

KÖLE.— Ayırıyor.

SOKRATES.— İşte yeni bir kareyi çeviren, biribirine eşit dört çizgi.

KÖLE.— Görüyorum.

SOKRATES.— Şimdi düşün: bu kare ne büyüklüktedir?

KÖLE.— Bulamıyorum.

SOKRATES.— Çizdiğimiz doğru çizgilerden her biri, dört karenin her birini içinden ikiye bölmüyor mu?

KÖLE.— Evet.

SOKRATES. — Ortadaki karede bu yarım-
lardan kaç tane var ?

KÖLE. — Dört.

SOKRATES. — Peki, ya köşesinde ?

KÖLE. — İki.

SOKRATES. — Dört ikinin nesidir ?

KÖLE. — İki misli.

b **SOKRATES.** — Öyleyse bu kare kaç ayak-
lıktır ?

KÖLE. — Sekiz.

SOKRATES. — Hangi çizgi üzerine kurul-
muş ?

KÖLE. — Şunun üzerine.

SOKRATES. — Dört ayaklık karede bir açı-
dan ötekine giden çizgi üzerine değil mi ?

KÖLE. — Evet.

SOKRATES. — İşte bu çizgi, bilginlerin kö-
şegen dedikleridir. Adı böyle ise, Menon'un
kölesi, iki misillik kareyi veren, köşegendir.

KÖLE. — Evet öyle, Sokrates.

SOKRATES. — Ne dersin, Menon, kendin-
den olmıyan tek bir şey söyledi mi ?

c **MENON.** — Hayır, hep kendinden olan
şeyleri söyledi.

SOKRATES. — Ama, demin de dediğimiz
gibi, bunları bilmiyordu, değil mi ?

MENON. — Evet, hakkın var.

SOKRATES. — Öyleyse bu oylar onda zaten vardı. Doğru değil mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Demek ki bilmediği şeyler üzerinde bile insanın kendiliğinden doğru oyları olabiliymiş ?

MENON. — Bu açıkça görülüyor.

SOKRATES. — Şimdi bu doğru oylar ona bir rüyada imiş gibi belirdiler. Ama o aynı şeyler üzerinde sık sık ve türlü türlü sorguya çekilirse, şüphe yok ki bunlara dair en sağın bilgiyi elde edecektir.

MENON. — Olabilir.

SOKRATES. — Böylece öğretmensiz olarak, birtakım sade sorularla kendi kendine bilgiyi yeniden elde edecek.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Peki ama bilgiyi kendiliğinden bulmak, onu yeniden anımsamak değil midir?

MENON. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Onun bu şimdiki bilgisi ya her zaman kendinde bulunmuştur, yahut o bu bilgiyi herhangi bir zaman elde etmiştir.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Ama bu bilgi her zaman kendinde bulunmuşsa o hep bilgiliydi demektir.

- e Eğer herhangi bir zaman elde etmişse, bu her halde şimdiki hayatında olmamıştır. Acaba biri ona geometri dersi vermiş olmasın? Çünkü bütün geometriye hattâ bütün öteki bilgilere bu yoldan erebilir. Acaba ona her şeyi öğreten biri olmuş mudur? Senin evinde doğup büyüdüğüne göre bunu herhalde bilirsin.

MENON.— Hiç kimseden ders almadığını biliyorum.

SOKRATES.— Ama bu oylar onda var!

MENON.— Böyle olduğu açıkça görülüyor, Sokrates.

- 86 *SOKRATES.*— Bu oyları şimdiki hayatında elde etmediğine göre başka bir zaman elde etmiş olması gerekir.

MENON.— Öyle görünüyor.

SOKRATES.— Bu zaman, onun henüz insan olmadığı zaman değil midir?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— İnsanken ve insan olmadan önce onda doğru oylar bulunduğuna, bu oylar sorularla canlanarak bilgi haline geldiğine göre, onun bunları ruhunda her zaman taşımış olması gerekmez mi? Çünkü o bütün zaman boyunca ya insandı, ya değildi.

MENON. — Besbelli,

SOKRATES. — Öyleyse varlıkların gerçekliği her zaman ruhumuzda bulunduğu göre, ruhumuzun da ölmez olması gerekir. O halde gevşememeli, şu anda bilmediğimiz, yani anımsayamadığımız şeyleri araştırmağa, anımsamağa çalışmalıyız. b

MENON. — Bilmem... Galiba haklısın, Sokrates.

SOKRATES. —Evet, galiba haklıyım, Menon. Fakat söylediklerimin bazılarına benim de pek güvenim yok. Ama bilmediğimiz şeyi araştırmamız gerektiğine inanmak bizi, bilinmeyen şeyi bulmanın imkânsız olduğuna ve araştırmanın bizim işimiz olmadığına inanmaktan daha iyi, daha güçlü, daha çalışkan eder. İşte ben bunu bütün sözlerim ve bütün eylemlerimle göstereceğim. c

MENON. — Söylediklerini doğru buluyorum, Sokrates.

SOKRATES. — Madem ki ikimiz de bilinmiyenin araştırılması gerektiğinde anlaştık, şimdi beraberce erdemın ne olduğunu araştıralım, ister misin?

MENON. — Tabii isterim, ama Sokrates, ben gene ilk sorumu ele alarak erdemın öğrenilebilen bir şey, yahut tabiatın bir vergisi olup d

olmadığını, nasıl elde edilebileceğini kendim incelemek, senden de işitmek istiyorum.

SOKRATES.— Kendime hükmettiğim gibi sana da hükmedebilseydim, Menon, önce ne olduğunu araştırmadan, erdemini öğrenilip öğrenilemeyeceğini incelemezdik; her halde hür kalabilmek için olacak, kendine hükmetmek için hiçbir şey yapmadığına, hattâ bana hükmetmek istediğine, gerçekten de hükmettiğine göre sana boyun e eğmekten başka ne yapabilirim? Demek şimdi, eğer yanılmıyorsam, ne olduğunu bilmediğimiz bir şeyin nasıl olduğunu araştırmaya koyulacağız, yalnız, senin yüceliğinden bir şey eksilmesini istemem ama, bana şu lûtufta bulun: erdemini öğrenilip öğrenilemeyeceğini bir varsayıma dayanarak incelememe izin ver. Burada «varsayım» kelimesini geometri bilginlerinin aldıkları anlamda kullanıyorum. Onlara falan üçgen filân dairenin içine çizilebilir mi? diye sorulsa şöyle cevap verirler: «Bu şeklin yüzeyi oraya uyar mı uymaz mı henüz bilmiyorum. Yalnız, bunu belirtmek için bir varsayıma dayanılarak şöyle düşünülebilir: şu şartlarla, sonuç şöyle olacaktır, başka şartlarla, başka bir sonuca varılacaktır [1]. İşte ben de b üçgenin daire içine} çizilip çizilemeyeceği sorusuna

[1] Bu geometri problemi için eserin sonundaki nota bakınız.

böyle varsayım yoluyla cevap verebilirim.» Erdem için de böyle olacak. Henüz ne olduğunu, nasıl bir şey olduğunu bilmediğimize göre, bunun öğrenilip öğrenilemeyeceği üzerinde aneak bir varsayımaya dayanarak düşünebiliriz.: erdem öğretilebilir yahut öğretilemez olduğuna göre ruha ait şeylerin hangi cinsindedir ?

Bunun için önce şöyle diyelim, erdem bilgidен ayrı bir şeydir, o zaman öğretilebilir mi, yahut demin söylediğimiz gibi anımsama ile kazanılabilir mi? Her ne ise, kelime üzerinde durmıyalım; erdem öğretilir mi? Başka türlü söyleyelim : yalnız bilginin öğretildiği herkesçe kabul edilmiyor mu?

MENON.— Bana öyle görünüyor.

SOKRATES.— Erdem de bilgi ise, öğretilebilir demektir.

MENON.— Elbette.

SOKRATES.— İşte bir nokta üzerinde bir sonuca varıverdük. Erdem falan halde öğretilir, filân halde de öğretilemez.

MENON.— Evet, öyle.

SOKRATES.— Gözden geçirilecek ikinci nokta bence şudur: erdem bir bilgi midir, yoksa bilgiden başka bir şey midir?

MENON.— Ben de, ötekenden sonra karşımıza bu soru çıkıyor, sanıyorum.

SOKRATES. — Biz, erdem iyi bir şeydir, dememiş mi idik? Şu varsayımı ileri sürmüyor muyuz: erdem iyi bir şeydir.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Bilgiden ayrı olduğu halde iyi olan bir şey varsa, erdem de bilgiden ayrı olabilir. Ama bilgi her iyiyi kavratsa, kavramadığı iyi şey yoksa, o zaman erdem de bir bilgi olduğunu kabul etmeliyiz.

MENON. — Evet, doğru.

SOKRATES. — Söyle bakalım : bizi iyi eden erdemdir, değil mi?

MENON. — Evet.

e *SOKRATES.* — İyi olduğumuz için faydalıyız da. Çünkü iyi olan faydalıdır. Doğru değil mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse erdem de faydalıdır.

MENON. — Söylediklerimize göre, öyle olmak gerek.

SOKRATES. — Peki. Bize faydalı olan şeyleri bir gözden geçirelim : sağlık, kuvvet, güzellik, zenginlik ve bunlara benzer başka şeyler bize faydalıdır, değil mi?

MENON. — Evet.

88 *SOKRATES.* — Ama biz bütün bu şeyleri bazan zararlı saymıyor muyuz?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Şimdi nasıl kullanılırlarsa faydalı, nasıl kullanılırsa zararlı olduğunu araştır bakalım. Bunlar doğru kullanıldıkları vakit faydalı, kötü kullanıldıkları vakit zararlı değiller midir?

MENON.— Elbette.

SOKRATES.— Şimdi de ruha ait şeylere bakalım; bunlar ölçülülük, doğruluk, cesaret, kolay öğrenme, zihinde tutma, iyi yüreklilik ve daha başka benzer şeyler değil midir?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Şimdi bunlar arasında, sence bilğiden ayrı olup bazan zararlı bazan faydalı olanlarını incele. Meselâ akıllı olmıyan, yalnız kendine güvenmek olan cesareti alalım; güveninde akıl olmıyan bir kimse yalnız kötülük görür, halbuki bu güveni akılla birlikte bulursursa faydalanır, değil mi?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Ölçülülük ile kolay öğrenme için de böyle değil mi? İnsan bir şeyi akılla öğrenirse, bir şeye akılla katlanırsa, o şey faydalı olur, akılla olmazsa zararlı olur.

MENON.— Çok doğru.

SOKRATES.— Ruhun gördüğü ve katlan-

b

c

dığı bütün işleri yönelten akılsa, saadete erişilir,
d, akıl değilse, bu işlerin sonu felâkettir.

MENON.— Doğru.

SOKRATES.— Erdem ruha ait bir şeyse ve muhakkak faydalıysa, akıldan başka şey olamaz. Çünkü kendiliğinden ne zararlı ne de faydalı olan bütün öteki şeyler akıllıca yahut çılgınca yapıldıklarına göre zararlı veya faydalı oluyorlar. Bundan ötürü, erdem faydalı olduğuna göre, aklın bir cinsinden başka birşey değildir, diyebiliriz.

MENON.— Ben de senin gibi düşünüyorum.

SOKRATES.— Şimdi zenginlikle benzeri olan öteki şeyleri gözden geçirelim. Biz bunların bazan iyi bazan kötü olduklarını söylemiştik.

Akılla yönelttikleri vakit faydalı, çılgınlığın etkisine kapıldıkları zaman zararlı olan öteki şeyler gibi bunlar da, ruh doğru yolda kullandığı,
e yürüttüğü zaman faydalı, böyle olmadığı zaman zararlı değil midirler?

MENON.— Tabii öyledirler.

SOKRATES.— Doğru yolda kullanma, akıllı bir ruhun, kötü yolda kullanma, akılsız bir ruhun işidir, değil mi?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Öyle ki, insanda herşey ruha, ruhun kendisi de akla bağlıdır. Bunsuz ruhun

iyi olmasına imkân yoktur. Demek ki faydalı olan şey, akla uygun olandır; biz erdem faydalıdır dememiş mi idik?

89

MENON. — Evet demiştik.

SOKRATES. — Öyleyse erdem ya bütün olarak akıldır, ya aklın bir parçasıdır.

MENON. — Söylediklerinin doğru olduğunu sanıyorum, Sokrates.

SOKRATES. — Doğruysa erdem tabiat vergisi olamaz.

MENON. — Olamaz.

SOKRATES. — Erdem tabiat vergisi olsaydı, içimizden bazı kimseler, gençlerden tabiatın bu vergisiyle doğanları seçerlerdi, biz de bu seçilenleri, herhangi bir bozucu etki altında kalmasınlar ve büyüdükleri zaman devlet işlerine yarasınlar diye, tıpkı altın saklar gibi, Akropolis'e kapayıp kilit altında saklardık.

b

MENON. — Evet bu böyle olabilirdi, Sokrates.

SOKRATES. — Erdem tabiat vergisi değilse, acaba öğrenme ile mi elde edilir?

c

MENON. — Bunun böyle olduğunu kabul etmek gerek: madem ki varsayımımıza göre erdem bir bilgidir, o halde öğretilir.

SOKRATES. — Belki böyledir, ama biz bunu kabul etmekle yanılmadık mı acaba?

MENON.— Fakat biraz önce bize doğru görünmüştü.

SOKRATES.— Gerçekten sağlam olabilmesi için, onun bize yalnız biraz önce doğru görünmüş olması yetmez, şimdi de, her zaman da doğru olması gerekir.

d *MENON.*— Ne demek istiyorsun? Seni rahatsız eden, erdemın bir bilgi olduğundan seni şüphe ettiren nedir?

SOKRATES.— Şimdi söyleyeceğim, Menon: erdem bilgiyse, öğretilir; bu sözünü geri almıyorum, ama onun bilgi olduğundan şüphe ediyorum; bak bakalım haksız mıyım? Şuna cevap ver: yalnız erdem değil, herhangi birşey öğretilirse, onun öğretmenleri, öğrencileri olması gerekmez mi?

MENON.— Gerekir sanırım.

SOKRATES.— Buna karşılık, öğretmeni de öğrencisi de olmayan bir şeyin öğretilmeyeceğini kabul etmek yanlış mı olur?

MENON.— Haklısın. Ama erdemın öğretmenleri olmadığını mı sanıyorsun?

e *SOKRATES.*— Bu gibi öğretmenler var mı diye uzun uzun araştırdım; bunu meydana çıkarmak için yaptığım bütün araştırmalar boşa çıktı; bulamıyorum. Bununla beraber birçok kimselerle,

hele bu işte en görgülü sandığım insanlarla, el birliği ederek araştırmaktayım. Bak işte Anytos da tam zamanında geldi yanımıza oturdu, onu da araştırmalarımıza ortak edelim; hem bunda çok haklıyız. Sen de bilirsin ki Anytos, Polykratos'un hazinelerine konan Thebai'li Ismenias gibi, zenginliğini tesadüfe veya herhangi bir armağana borçlu olmıyan zengin, bilge bir babanın, Anthemion'un oğludur : bu adam, zekâsı ve çalışmasıyla zengin olmuştur. Böyle olduğu halde kendi önemiyle kabarmış, çekilmez, kendini beğenmiş bir adam da değildir; rabıtalı, sade bir adamdır.

90

b

Bundan başka Anthemion, oğlunu çok iyi yetiştirmiş, okutmuştur: Atinalılar her halde bunu anlamış olmalılar ki, onu en yüksek mevkilere seçtiler.

İşte böyle adamlarla, erdemin öğretmenleri var mıdır, yok mudur, varsa kimlerdir, diye araştırmak çok yerinde olur. Gel bakalım Anytos, bana ve evin sahibi dostumuz Menon'a şunu bulmakta yardım et : erdemi öğretenler kimlerdir? Meseleyi şöyle ele al : biz dostumuz Menon'u usta bir hekim olarak yetiştirmek istesek, hangi öğretmenlere göndeririz, hekimlere değil mi ?

ANYTOS.— Şüphesiz.

SOKRATES.— İyi bir ayakkabıcı olarak ye-

tiştirmek istersek ayakkabıcılara göndeririz, değil mi ?

ANYTOS.— Evet.

SOKRATES.— Bütün öteki meslekler için de böyle değil midir?

ANYTOS.— Elbette.

SOKRATES.— Bu şeyler üzerine sana bir sorum daha var: hekimlik öğrenmesini istiyorsak onu hekimlere göndeririz demiştik: yani Menon'u göndereceğimiz kimseler bu sanatte çalışmıyanlardan ziyade, bu sanatte çalışan, hizmetlerinin karşılığı olarak para alan ve hekimlik mesleğini öğrenmek için kendilerine baş vuranlara onu öğreten kimselerdir. Bütün bunları göz önünde tutarak onu hekimlere göndermekle iyi etmiş olmaz mıyız?

ANYTOS.— Evet, iyi etmiş oluruz.

SOKRATES.— Flavta çalmayı öğrenmek için de böyledir değil mi? Ama flavta çalmayı öğrenmek isteyen birini, bu sanatı öğretmeyi iş edinmiş, buna karşılık para alan bir kimseye gönderecek yerde tutup da, öğretmede hiçbir iddiası ve öğretilmesini istediğimiz sanatte hiç öğrencisi olmıyan bir kimseye göndererek, ders versin diye onun başını ağrıtmak büyük bir delilik olmaz mı? Bilmem sen ne dersin ?

ANYTOS. — Haklısın, Sokrates; üstelik de büyük bir cahillik olur.

SOKRATES. — Çok iyi görüyorum ki sen, dostumuz Menon hakkında danışılacak adamsın. O ne zamandır bana, iyi bir adama yakışacak gibi evini ve devlet işlerini çevirebilmeyi, anasını babasını saymayı, onlara bakmayı, evine yurtdaşlarını ve yabancıları misafir etmeyi, onlardan ayrılabilmeyi sağlayan bilgelik ve erdemi elde etmek istediğini söyleyip duruyordu. Bu erdeme kavuşmak için onu kimlere göndermeliyiz? Bunlar, kendilerini erdem öğretmeni sayan, kim olursa olsun istekli her Hellaslıya tayin ettikleri para karşılığı ders veren kimseler değil midir? 91

ANYTOS. — Bu dediklerin kimlerdir, Sokrates?

SOKRATES. — Bilgici (Sofist) denen kimseler olduğunu sen de biliyorsun, her halde,

ANYTOS. — Herakles'i seversen sözüne dikkat et, Sokrates. Tanrılar, hısımlarımı yakınlarımı, yurtdaş olsun yabancı olsun dostlarımı, bu insanlara gidip ahlâklarını bozduracak kadar deli olmaktan korusun. Çünkü bunlar kendilerine yaklaşanlar için vebadan, âfetten başka birşey değildirler. e

SOKRATES. — Ne demek istiyorsun, Any-

tos? Bunca kimse arasında faydalı olmanın yolunu bilir geçinen bu adamlar kendilerine inananlara d faydalı olmak şöyle dursun, onların bozulmalarına mı sebep oluyorlar? Sonra bu çeşit bir hizmet için mi açıkça para istemek cesaretini gösteriyorlar? Ben, kendi hesabıma, buna inanamam. Bildiğim birşey varsa o da, Protagoras'ın tek başına, bunca güzel eserin yaratıcısı meşhur Pnidos'la birlikte daha on heykeltraşın kazanabileceğinden fazla zenginlik elde etmiş olduğudur.... Neler söylüyorsun, Anytos? Eski ayakkabı, eski elbise tamircileri kendilerine bırakılan ayak- e kaplarını, elbiseleri aldıkları zamankinden daha kötü bir halde geri verirlerse, otuz gün geçmeden yakayı ele verirler, çok geçmeden de açlıktan ölürlər; halbuki Protagoras, bunun tersine olarak, kendisine yaklaşanların ahlâkını bozduğunu, onları yanına geldikleri zamankinden daha kötü olarak geri çevirdiğini bütün Hellas'tan saklamış, hem de bunu tam kırk yıl yapabilmiş! Çünkü yanılmıyorsam, mesleğinde kırk yıl çalıştıktan sonra yetmiş yaşında ölmüştü. Bütün bu zaman boyunca, hattâ şimdiye kadar, şerefinden birşey eksilmedi. Sonra o bu işte, yalnız da değildi, ondan önce ve sonra daha birçokları bu 92 yolda yürümüşlerdir. Bunlar, gençliği bozduklarını ve aldattıklarını biliyorlardı, diyebilir miyiz?

Yoksa bunu bilmeden mi yapıyorlardı? Birçok kimselerin gözünde dünyanın en bilge insanları olan bu adamların bu kadar budala olabileceklerini sanıyor musun?

ANYTOS. — Budala olan bunlar değil, Sokrates, bunlara para veren kençlerle çocuklarını bu adamlara gönderen ana babalardır. Ama budalalığın büyüğü, yurtdaş olsun, yabancı olsun, bu meslekte çalışmanı kapı dışarı edecek yerde onlara kucaak açan şehirlilerdedir. b

SOKRATES. — Hangi bilgicilerden zarar gördün, yahut ne oldu da onlara karşı bu kadar kızgınlık duyuyorsun?

ANYTOS. — Zeus'in adına yemin ederim ki, Sokrates, hiçbiriyle ilgim olmadığı gibi, yakınlarından kimsenin de bunlara yaklaşmasına göz yumamam.

SOKRATES. — Öyleyse bunları hiç tanııyorsun.

ANYTOS. — Hiç tanımak da istemem. c

SOKRATES. — Peki ama, bunların ne olduklarını bilmeden, iyi veya kötü olduklarını nasıl söyleyebilirim ?

ANYTOS. — Onları tanıyım tanıımıyayım; ne olduklarını bilmek pek kolay.

SOKRATES. — Ö halde sen bilirsin, Anytos, yoksa onları başka türlü tanıman, senin sözlerine

d bakılınca, şaşılacak bir şey olur. Her neyse, bizim aradığımız, dersleriyle Menon'u bozacak olan istersen bunların bilgiciler olduğunu kabul edelim -kimseler değil; sen bize bu koca Atina şehrinde, Menon'a demin sözünü ettiğimiz erdemleri öğreteceklerin kimler olabileceğini söyle de, şu eski aile dostuna yardım etmiş ol.

ANYTOS.— Bunların kim olduğunu sen niçin söylemiyorsun ?

SOKRATES.— Ona bu yolda öğretmen e saydıklarımı söylemiştim. Ama sana inanılırsa, bunların değersiz olduğu anlaşıldı, belki de haklısın; Atinalılar arasından kime baş vurabileceğini ona göster, herhangi birinin adını söyleyiver.

ANYTOS.— Şu veya bu kimseyi göstermeğe ne lüzum var? Karşısına çıkacak herhangi bir iyi, şerefli Atinalıya baş vurabilir; bunlardan hiçbir tane yoktur ki, söylediklerine kulak vermek şartıyla, onu erdem yolunda ilerletmek için bilgicilerden daha faydalı olmasın.

SOKRATES.— Ama bu iyi, şerefli adamlar, kendi kendilerini mi yetiştirmişlerdir; başkalarından birşey öğrenmemişler midir? Öğrenmedikleri bir şeyi başkalarına ökretebilirler mi?

ANYTOS.— Bunlar daha önce yaşamış, kendileri gibi iyi, şerefli kimselerden öğrenmiş-

lerdir. Yoksa bu şehirde iyi insan çıkmadı mı sanıyorsun?

SOKRATES.— Şimdi olduğu kadar geçmişte de burada, iyi devlet adamları çıkmıştır. Ama bunlar, kendi erdemlerinin iyi öğretmenleri mi idiler? İşte bizim için önemli olan budur; biz şimdi veya geçmişte Atina'da iyi kimselerin bulunup bulunmadığını değil, erdemini öğretilip, öğretilmiyeceğini araştırıyoruz. İşte epeydir bunun üzerinde konuşuyoruz; gözönünde tuttuğumuz nokta da şudur: bugün veya geçmişte yaşayan iyi insanlar, kendi erdemlerini başkalarına vermesini bilmişler midir? Yoksa erdem, insanın kimseden almadığı, kimseye veremediği bir şey midir? İşte Menon'la benim çoktandır araştırdığımız bu! Sen kendi görüşüne dayanarak işi şöyle ele al: Themistokles, bu iyi adamlardan biri değil miydi?

ANYTOS.— Elbette. Hem de en başta gelenlerden.

SOKRATES.— Öyleyse, kendi erdemini öğreten, hem de iyi öğreten bir kimse çıkmışsa, o Themistoklemdir.

ANYTOS.— Evet doğru,... bunu isteseydi olurdu.

SOKRATES.— Peki, başkalarını, hele kendi oğlunu, erdemli kılmak istemez miydi? Oğlunu

d kıskanmış olacağını, bunun için de kendindeki erdemi ona vermek istemeyeceğini düşünebilir misin? Oğlu Kleophantos'u çok iyi bir binici olarak yetiştirdiğini duymadın mı? Kleophantos atın üstünde ayakta durarak cirit atardı; bundan başka, babasından öğrendiği birçok marifetleri de vardı. Babasından o, iyi bir öğretmenin öğreteceği her şeyi aldı. Yoksa sen bunları yaşlılardan duymamış mı idin?

e ANYTOS.— Duydum, tabii.

SOKRATES.— O halde Themistokles'in oğlunda yetenek yoktu denemez?

ANYTOS.— Denemez sanırım.

SOKRATES.— Themistokles'in oğlu Kleophantos'un, babası gibi iyi ve bilge olduğunu, şimdiye kadar yaşlı olsun, genç olsun, kimseden duydun mu?

ANYTOS.— Hayır.

SOKRATES.— Erdem öğretilbilseydi, Themistokles oğluna demin saydığım şeyleri öğrettiği halde, kendinde olan bir şeyi, yani bilgeliği, ona vermekten, onu komşularından daha iyi etmekten geri kalır mıydı?

ANYTOS.— Hiç sanmam. Sokrates,

SOKRATES.— İşte eskiler arasında en iyilerden saydığın bir erdem öğretmeni! Şimdi bir başkasına geçelim. Lysimakhos'un oğlu Aristides'i

ele alalım. Bunun iyi bir adam olduğunu kabul etmiyor musun ?

ANYTOS.— Nasıl kabul etmem !

SOKRATES.— Peki, bu Lysimakhos'un da bir oğlu vardı. O da oğlunu, bir öğretmene yakışacak gibi bütün Atinalılardan daha iyi yetiştirmişti. Ama erdem bakımından Lysimakhos onu herhangi bir kimsenin üstüne çıkarabildi mi? Sen onu tanırsın, değerini de bilirsin. Şimdi meselâ Perikles'i gözümüzün önüne getirelim. Bilgelikte pek yüksek olan bu adamın da iki oğlu var: Paralos ile Ksanthippos.

ANYTOS.— Evet.

SOKRATES.— Bilirsin ki onlar, binicilikte olduğu kadar musikide, güreşte, sanat sayılabilecek her şeyde, babalarının dersleri sayesinde, hiçbir Atinalıdan aşağı kalmazlar. Perikles'in oğullarını iyi adam olarak yetiştirmek istemediği düşünülebilir mi? Bence bunu istemiştir ama, istediği şey, öğretilebilecek cinsten değildir. Bu işin içinden çıkmamış olanların Atinada bir azlık olduğunu, köşede kalmış olduğunu sanma. Thukydides'i düşün. Onun da Melerias ile Stephanos adlı iki oğlu vardı. Thukydides onlara birçok şeyler arasında güreşi de öğretmişti; bu iki delikanlı da Atina'nın en iyi güreşçileri olmuşlardı. Bunlardan birini Ksanthias'a, ötekini Eudoros'a gön-

dermişti. Bu iki adam da zamanlarının en iyi güreşçileri sayılırlardı. Hatırlıyorsun, değil mi ?

ANYTOS. — Evet, böyle bir şey duymuştum.

SOKRATES. — Peki, oğullarını yetiştirmek için bu kadar masrafa katlanan Thukydides'in, erdem öğretilabiliyorsa, onları hiç para vermeden iyi adam olarak yetiştirmek istemeyeceğine inanılabilir mi? Belki sen şimdi Thukydides'in Atinalılar ve müttefikler arasında dostu yoktu; Thukydides tanınmamış bir adamdı dersin! Ama hiç te öyle değildir; Thukydides, büyük bir soydan gelen, Atinalılara, bütün Hellenlere sözü geçen bir adamdı; o, yurtdaşları yahut yabancılar arasında oğullarını erdeme uygun olarak yetiştirebilecek kimseler bulabilirdi. Korkarım ki, dostum Anytos, erdem öğretilen şeylerden değil.

ANYTOS. — Sokrates, görüyorum, insanları kötölemek senin için işten bile değil. Benden sana öğüt, biraz daha dikkatli ol. Belki her yerde insanlara kötülük etmek iyilik etmekten daha kolaydır. Burada her halde öyle. Bunu, senin de bildiğini sanıyorum.

SOKRATES. — Menon, Anytos kızgın görünüyor; şaşmıyorum, çünkü bu adamlar için kötü şeyler söylediğimi sanıyor, kendini de bunlardan biri sayıyor. Ama bir gün insanları kötölemek nedir öğrenirse yatıştır; şimdilik daha bunu bilmi-

yor. Şimdi söyle bakalım, sizde de iyi kimseler yok mu?

MENON. — Var elbette.

SOKRATES. — Peki. Acaba bunlar erdemini öğretilebileceğini, kendilerinin de erdem öğretmenleri olduklarını kabul ederek, çocuklarına ders vermek işini yüklenmeğe razı olurlar mı? b

MENON. — Hayır, Sokrates, emin ol ki bunlar erdemini bazan öğretilebileceğini, bazan öğretilenemeyeceğini söylerler.

SOKRATES. — Bunun üzerinde karar veremiyen bu adamlara erdem öğretmenleri göziyle bakılabilir mi?

MENON. — Sanmıyorum, Sokrates.

SOKRATES. — Ama yalnız kendilerini erdem öğretmeni diye gösteren şu bilgicilerin gerçekten öyle olduklarına inanıyor musun? c

MENON. — Beni dinle, Sokrates. Gorgias'ta her şeyden çok sevdiğim taraf, bu çeşit vaitlerde bulunmak şöyle dursun, böyle yapanlarla alay etmesidir; ona göre yapılacak tek şey hatip yetiştirmektir

SOKRATES. — Öyle ise bilgicileri de erdem öğretmenleri olarak almıyor musun?

MENON. — Bunun üzerine birşey söyleyemeyeceğim, Sokrates; ben de ötekiler gibiyim, bazan evet, bazan hayır diyorum.

d SOKRATES. — Erdem bazan öğretilir, bazan öğretilmez diye düşünen yalnız sen değilsin, yalnız devlet adamları değildir. Şair Theognis de böyle söylüyor.

MENON. — Hangi şiirinde?

SOKRATES. — Elegeis [1] lerinde, bak şöyle diyor;

*Devlette sözü gecenlerle yan yana otur,
Onlarla ye iç; boşlarına gitmeğe çalış.
Çünkü iyilerden iyilik öğrenirsin,
Kötülerle düşüp kalkarsan,
Aklını bile kaybedersin.*

e Görüyorsun ya erdem bu parçada, öğretilen bir şeymiş gibi geçiyor.

MENON. — Gerçekten de böyle görünüyor.

SOKRATES. — Bak biraz aşağıda ne diyor: *Akıl yapmak, akı insanların kafasına yerleştirmek elde olsaydı, bu işi başarabilenler çok para kazanırlardı.*

Daha aşağıda da şöyle diyor:

96 *İyi bir babanın oğlu kendisine verilen doğru öğütleri tutarsa, hiç kötü olmaz, Ama kötü bir kimseyi, ders vererek iyi bir adam yapamazsın.*

Görüyorsun, aynı şeyde nasıl kendi kendiyi çelişmeye düşüyorsun.

MENON. — Evet bu açıkca gözüküyor.

[1] Mersiye.

SOKRATES. — Bana başka bir şey gösterebilir misin ki, öğretmeni geçinenler onu yalnız başkalarına öğretememekle kalmayıp, kendileri de onun ne olduğunu bilemesinler? Üstelik, herkesçe erdemli, iyi diye tanınmış kimseler onun bazan öğretilbileceğini bazan öğretilenmeyeceğini söylesinler? Düşünceleri biribirine bu kadar aykırı olan insanlara, bu şeyin iyi öğretmenleridir, diyebilir misin?

MENON. — Hayır.

SOKRATES. — O, halde, bilginlerin, erdemli, iyi kimselerin öğretmedikleri erdemi, başkaları da öğretemez.

MENON. — Evet, öyle.

SOKRATES. — Öğretmen olmayınca, öğrenci de olmaz, değil mi?

MENON. — Elbette olmaz.

SOKRATES. — Öğretmeni, öğrencisi olmayan bir şeyin de öğretilenmeyeceğini söylememiş mi idik?

MENON. — Evet, öyle demiştik.

SOKRATES. — Erdemin de öğretmeni yok, öyle değil mi?

MENON. — Öyle.

SOKRATES. — Öyleyse öğrencisi de yok.

MENON. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Öyleyse erdem öğretilemez.

d *MENON.*— İncelememiz doğru ise, bunun böyle olduğu açık bir şey. Yalnız kendi kendime şunu soruyorum: iyi insanlar var mıdır, varsa nasıl iyi olmuşlardır?

SOKRATES.— Korkarım, Menon, biz iyi yetişmiş değiliz; sen Gorgias'tan ben de Prodikos'tan aldığımız derslerden faydalanmamışız. Her şeyden önce kendimizi düşünmemiz, ne yoldan olursa olsun bizi daha iyi edecek birini bulmamız gerekir. Bunu söylerken aklıma deminki araştırmamız geliyor. Kendi işlerinde başarı elde etmek için bilgiden başka yollar da bulunduğunu unutmuş olmamız çok gülünç şey! İşte bunun için iyi adamların nasıl yetiştiklerini bilemiyoruz.

MENON.— Ne demek istiyorsun, Sokrates?

SOKRATES.— Anlatayım. İyi adamların faydalı olduklarını, bunun başka türlü olmayacağını haklı olarak kabul etmiştik. Yanılmıyorum, değil mi?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Ancak işleri iyi çevirdikleri zaman faydalıdırlar demiştik, değil mi?

MENON.— Evet.

SOKRATES.— Bu işlerin ancak aklın yardımı ile iyi çevirilebileceğini kabul etmiştik, ama işte bu doğru değil.

MENON.— Bununla ne demek istiyorsun?

SOKRATES. — Meselâ Larissa'nın veya herhangi bir yerin yolunu iyi bilen bir adam, yanında başka yolcuları da oraya götürürse, biz bu adam onları iyi ve doğru yöneltti demez miyiz?

MENON. — Elbette.

SOKRATES. — Peki, bir başkası yolu bilmeden, gidilecek yeri doğru oyla bulabilseydi, onun için de doğru yöneltti demez mi idik? b

MENON. — Böyle derdik tabii.

SOKRATES. — Ötekinin bildiği bir şey üzerinde bunun oyu doğru olursa, bu, bilgisiz oyu ile, bilgili olan öteki kadar iyi bir kılavuz mudur? c

MENON. — Elbette.

SOKRATES. — Demek ki doğru oy, eylemlerin doğruluğu bakımından bilgi kadar iyi bir kılavuzdur. İşte biz erdemın özellikleri üzerinde araştırırken bunu gözden kaçırdık. Biz eylemleri doğru olarak yönelten yalnız akıldır demiştik ; halbuki doğru oy da bu işi görüyor.

MENON. — Öyle görünüyor.

SOKRATES. — O halde doğru oy bilgiden daha az faydalı değildir.

MENON. — Şu farkla ki Sokrates, bilgili kimse hep amacına varır, doğru oylu kimse bazan varır, bazan varmaz.

SOKRATES.— Ne diyorsun? Doğru oylu bir kimse, oyu doğru oldukça amacına varmaz mı?

d *MENON.*— Elbette varır; ama böyle olunca niçin bilgiye doğru oydan çok daha yüksek bir değer veriyoruz; bunları niçin birbirinden ayırıyoruz, anlamıyorum.

SOKRATES.— Neden şaştığımı biliyor musun, yoksa ben mi sana söylüyeyim?

MENON.— Sen söyle.

SOKRATES.— Çünkü sen Daidalos'un heykeline dikkat etmemişsin. Belki sizin taraflarda yok da ondan.

MENON.— Neden bu heykellerin sözünü ediyorsun?

SOKRATES.— Çünkü onlar bir yere bağlanmazlarsa, kurtulup kaçarlardı. Onun için onları bağlamak gerekir.

e *MENON.*— Peki, bundan ne çıkar?

SOKRATES.— Şu çıkar ki bu heykeller, bağlanmadıkları zaman çok değerli değildirlere. Çünkü kaçak bir köle gibi yerlerinde durmaz, kaçarlardı. Ama bağlı oldukları zaman, değerleri büyüktür; çünkü gerçekten güzel eserlerdir. Bununla sana neyi anlatmak istiyorum? Doğru oyların nasıl olduklarını. Doğru oylar da yaşadıkları kadar fayda veren güzel şeylerdir. Ama uzun zaman kalmazlar; insanın ruhundan kaçıp giderler; de-

mek ki değerleri yüksek değildir; meğer ki sebeplerin düşünceli bilgisi ile bağlanmış olsunlar. İşte, dostum Menon, demin üzerinde konuştuğumuz anımsama budur. Böylece bağlanmış olan doğru oylar önce bilgi olurlar, arkasından da sağlamlaşırlar. Bunun içindir ki bilgi, doğru oydan daha değerlidir. Bilgiyi doğru oydan ayıran da bu bağıdır.

MENON. — Zeus hakkı için, Sokrates, bence doğruya yaklaştın.

SOKRATES. — Ben bunları bilgi olarak değil, bir sanı olarak ileri sürüyorum; bence bilgi ile doğru oyun birbirinden ayrı oldukları, sanıdan fazla bir şeydir. Pek az şey bilirim, ama şimdi söylediğim, bilirim sandığım şeyler arasındadır.

MENON. — Hakkın var, Sokrates.

SOKRATES. — Doğru oy, yönelttiği bir işte, bilgiden aşağı kalmaz demekte de haklı değil miyim?

MENON. — Bunda da haklısın, Sokrates?

SOKRATES. — Bu söze göre, doğru oy, değerden yana bilgiden aşağı kalmıyacak, eylem bakımından da daha az faydalı olmayacak. O halde, doğru oyu olan kimse, bilgisi olanın değerinde olacaktır.

MENON. — Doğru.

SOKRATES. — İyi adamın faydalı olduğunu kabul etmiştik, değil mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Demek iyi adamları, devlete faydalı adamları yalnız bilgi yetiştirmiyor. Bu işi doğru oy da görüyor. Öte yandan, ne bilgi d tabiat vergisidir, ne de doğru oy. Ama belki sen bunlardan biri yahut öteki tabiat vergisidir dersin.

MENON. — Hayır, öyle sanmıyorum.

SOKRATES. — Bunlar tabiat vergisi olmadıklarına göre, iyi adamları yetiştiren de tabiat değildir.

MENON. — Değildir.

SOKRATES. — Bunları yetiştiren tabiat olmadığını anlayınca, öğretilip öğretilmeyeceklerini araştırmak zorunda kaldık, değil mi?

MENON. — Evet.

e *SOKRATES.* — Erdem bilgi ise, öğretilbilir demiştik.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Öğretilbildiğine göre de bilgidir, demiştik.

MENON. — Çok doğru.

SOKRATES. — Öğretmenleri varsa öğretilbileceği söylenebilir, yoksa öğretilemez demiştik.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — Halbuki erdemın öğretmenleri olmadığını gördük.

MENON. — Doğru.

SOKRATES. — Erdemin bir bilgi olmadığı, bunun için de öğretilemeyeceği sonucuna vardık.

MENON. — Öyle.

SOKRATES. — Ama onun iyi olduğunu kabul etmedik mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — İyi, faydalı olan şeyin bizi doğru yola götüren şey olduğunu da kabul ediyorsun, değil mi?

MENON. — Evet.

SOKRATES. — İki şeyin bizi doğru yola götürdüğünü gördük: doğru oyla bilgi; insan bunlarla kendini iyi yöneltir; tesadüfle olanı insan yöneltmemiştir. İnsanı doğruya götüren iki kılavuz vardır: doğru oyla bilgi. 99

MENON. — Ben de senin gibi düşünüyorum.

SOKRATES. — Ama erdem, öğretilemeyeceğine göre, bilgi olmaktan çıkıyor.

MENON. — Evet.

SOKRATES. — İyi ve faydalı olan iki şeyden biri, bilgi, kayboluyor, devlet işleri için bir kılavuz olmaktan çıkıyor.

MENON. — Ben de öyle sanıyorum.

SOKRATES. — Demek Themistokles de,

Anytos'un söylediği öteki büyük adamlar da, şehirleri, bilge oldukları için bilgelikle idare etmiş değillerdir. Bundan ötürü de başkalarını kendilerine eş bir hale getirememişlerdir; çünkü onlar neyseler onu bilgiye borçlu değildirlir.

MENON.— Söylediklerin hence doğru, Sokrates.

SOKRATES.— Bilgi bir yana bırakıldığına göre, şimdi elimizde doğru oy kalıyor. Bunun sayesinde ki devlet adamları şehirleri başarı ile idare ederler; bilgide bunlar geleceği görenlerden, bilicilerden başka değildirlir, çünkü bunlar da çoğu zaman söyledikleri şeyi bilmeden doğruyu söylerler.

MENON.— Haklı olabilirsin.

SOKRATES.— Akıl işe karışmadığı halde işlerinde, eylemlerinde birçok büyük başarılar elde eden bu adamlara tanrısal demek doğru olmaz mı?

MENON.— Doğru olur.

SOKRATES.— Geleceği görenlere, bilicilere, coşkun şairlere olduğu kadar, hattâ herkesten çok, şu ilhamlı devlet adamlarına tanrısal dememiz gerekir. Çünkü onlar, tanrının etkisi ve ilhamıyla söyledikleri şeyin ne olduğunu bilmeden büyük şeyler söylerler, büyük işler görürler.

MENON. — Bundan şüphem yok.

SOKRATES. — Kadınlar iyi olan kimselere tanrısal derler, Menon, Ispartalılar da iyiliğinden ötürü birini övmek istediler mi: «bu tanrısal bir adamdır» derler.

MENON. — Hakları da vardır, Sokrates, ama şimdi burada bizi dinleyen Anytos belki bu söylediklerinden hoşlanmıyacak.

SOKRATES. — Umurumda değil. Onunla başka bir sefer konuşuruz. Bugün söylediklerimizi gerektiği gibi sonuna kadar yürütebildikse, şu sonuca varmış sayılabiliriz: erdem ne tabiat vergisidir, ne de öğrenilebilir. Erdem, ona sahip olanlara bir tanrı vergisidir, akılla ilgisi yoktur. Meğer ki bir devlet adamı kendindeki erdemi başkalarına verebilsin. Böyle birine raslanırsa onun için belki şöyle denebilir: ölümler arasında, Homeros'un sözlerine göre, Tiresias ne idiyse, yaşayanlar arasında da o adam odur.

Homeros, Tiresias için, *Hades'te, rublu olan tek o dur.*

Ötekiler gölgeler, dolaşan gölgelerdir. der. İşte bu dünyada böyle bir adam, erdem bakımından, gölgeler arasında yaşayan gerçek bir varlık gibi olacaktır.

MENON. — Çok güzel söyledin, Sokrates.

SOKRATES. — Bütün söylediklerimizle şuna varıyoruz: erdem, ona sahip olanlara bir tanrı vergisidir. Aslında nedir? Erdemin insana nasıl geldiğini araştırmadan onun ne olduğunu incelemekle işe başlarsak, bunu da kesin olarak öğreniriz.

Şimdi artık benim için başka yere gitmek zamanı geldi. Sana gelince, sen de, inandığın şeyleri misafirin Anytos'a da kabul ettir. Bunu yapabilirsen Atinalılara hizmet etmiş olursun.

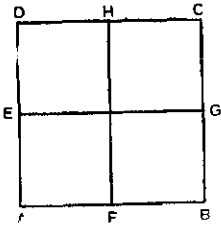
NOTLAR

Sa, 29'a ait:

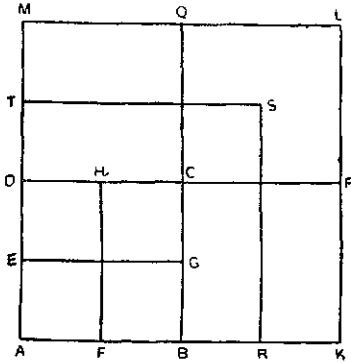
Sokrates'in köleye çözümlettiği geometri problemi şudur; (Sokrates'in gittiği gibi biz de adım adım gidiyoruz)

Önce Sokrates, ABCD karesini çizdiriyor. Sonra EG, FH doğrularını çizdiriyor; bununla, şunu kabul ettirmek istiyor: kenarı 2 ayak olan bir karenin yüzeyi 4 ayaktır. (Şekil 1)

Bundan sonra Sokrates AB kenarını bir okadar uzattırıyor (B'den kalkarak), uzanmış parçanın yarısını aldırıyor; ozaman AR ve AT kenarları elde edilmiş oluyor (Şekil 2)

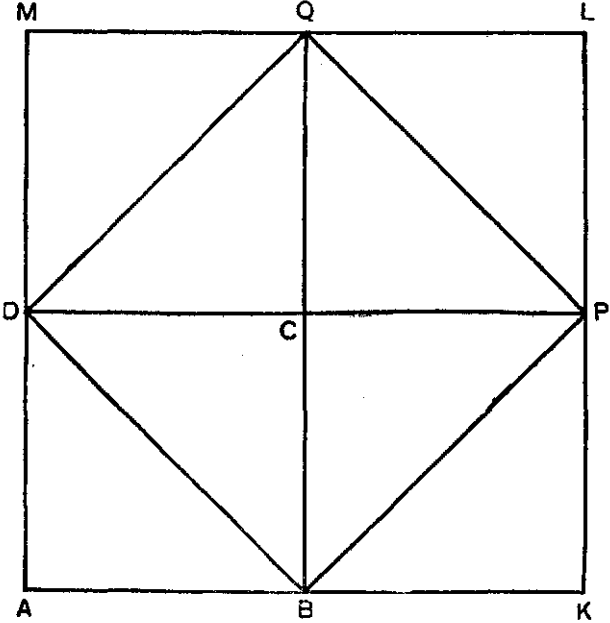
Şekil — 1

Şekil — 2

Bundan sonra Sokrates şimdiye kadar çizilen şekilleri siliyor ve yerlerine gene kenarı 2 ayaklık ABCD

karesini çizdiriyor. Buna bir ikinci (BKPC), bir üçüncü (DCQM), bir de dördüncü kare (CPLQ) ekletiyor. Sonra DQ, QP, PB ve BD köşegenlerini çizdiriyor. (Bu notta E. Chambry'nin Menon tercümesinden faydalandık)

Sa. 42'ye ait :

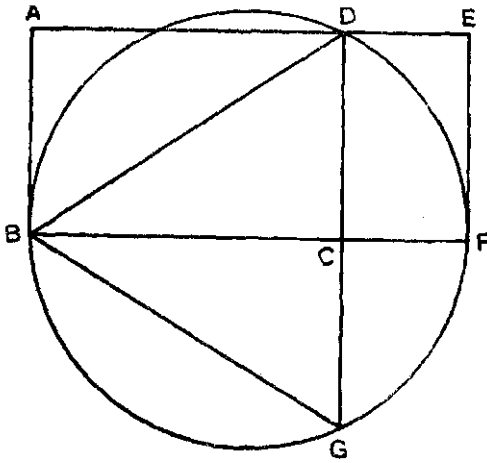
Yukarıki tercüme, kısaltılmış bir tercümedir ; parçanın tam fakat serbest tercümesi şöyle olacaktı :

«Onlara (yani geometri bilginlerine) meselâ bu yüzey bir üçgen olarak bir daire içine çizilebilir mi ? diye sorsalar, onlar şöyle cevap verecekler : «Bu yüzeyin bu işe uygun olup olmadığını daha bilmiyorum. Ama şöyle bir varsayım, problemin çözümlenmesine yardım eder sanırım: bu yüzey dairenin verilmiş olan çizgisine tatbik edildiği zaman, tatbik ettiğiniz yüzey kadar küçük (noksan) çıkarsa,

şu sonucu çıkartırım, böyle değilse, başka bir sonuç çıkartırım. Bu varsayım bir kere kabul olunduktan sonra, şeklin daire içine çizilip çizilemeyeceğini sana söylemeğe razı olurum».

Bugünkü geometri dilimize pek uygun olmayan bu söyleyişten şimdi şu problemi anlıyoruz:

Bir dairenin içine, yüzeyi, verilmiş bir ABCD dörtgeninin yüzeyine eşit olan BDG üçgenini çizmek. (Bu notta E. Chambry tercümesinden faydalandık).

F. 40 kuruş